

KSZTAŁTOWANIE SPRAWNOŚCI GRAFOMOTORYCZNEJ - JAK POMÓC DZIECKU OSIĄGNĄĆ SUKCES W SZKOLE

1) Rozwój rysunku jako ważny element rozwoju grafomotoryki

Rysunek stanowi źródło wiedzy o jego autorze. Dostarcza wiedzy na temat prawidłowego rozwoju poznawczego i emocjonalnego dziecka. Rysunek stanowi jedno z narzędzi diagnostycznych w pracy psychologa i pedagoga.

Stadia rozwoju rysunku:

- Stadium bazgrot (gryzmołów)

Dziecko rysuje chaotyczne linie, zygzaki, które nie przedstawiają nic konkretnego. Przeważają kreski, kształty linearne.

- Stadium bazgrot figuralnych – powyżej 3 r.ż.

Pojawiają się linie oderwane, kreski, łuki, spirale, zaokrąglone kształty. Gdy dziecko ma powyżej 4 lat, w jego rysunkach można już zaobserwować figurę centralną, dziecko zaczyna nazywać to, co narysowało, rysunek dziecka ma już pewną koncepcję.

- Stadium prymitywnego uproszczonego schematu – ok. 5r.ż.

Pojawiają się prymitywne postacie ludzkie i obiekty, np. domy. Postacie są uproszczone, zgeometryzowane, nadmiernie zaokrąglone, bez proporcji. Dziecko opiera się głównie na swojej wyobraźni i emocjonalnym odbiorze rzeczywistości.

- Stadium wzbogaconego i udoskonalonego schematu – powyżej 5 r.ż.

Obrazki zaczynają zawierać więcej szczegółów, rysowane obiekty zaczynają być mniejsze. Dziecko zaczyna odkrywać porządek relacji przestrzennych. Pojawia się realizm intelektualny – dziecko rysuje nie tylko to, co widzi, ale też to, co wie o danym przedmiocie.

- Stadium rodzącego się realizmu i pseudorealizmu – 8-12r.ż.

Rysunek staje się coraz lepszym odzwierciedleniem rzeczywistości. Dziecko dokładniej odtwarza kolorystykę rysowanego obiektu, zanika dodawanie upiększeń, pojawia się perspektywa i dziecko rysuje obiekty z różnych punktów widzenia.

- Stadium fizjoplastyki – powyżej 12r.ż.

Rysunek dziecka dąży do wiernego odtworzenia spostrzeganej rzeczywistości.

2) Rysunek postaci ludzkiej

Fazy rozwoju rysunku postaci:

1. Głowonogi – 3-4r.ż.

Przedstawiają owal, z którego odchodzą kreski przedstawiające ręce i nogi.

2. Postacie ludzkie w formie schematu prostego – 4-5r.ż.

Postacie mają wyraźny kontur, poszczególne części ciała są wyraźnie oddzielone, tj.: głowa, tułów, ramiona, ręce, nogi. Kończyny rysowane są pojedynczą linią. Ręce ustawione w poziomie, nogi pionowo. Nieco później pojawiają się krótkie kreski odchodzące od głównych linii lub do głównej linii, np.: przedstawiające ręce. Dorysowywane zamazane kółka przedstawiają dłonie, od nich odchodzą krótkie kreski przedstawiające palce u rąk.

3. W wieku 5-6 lat rysunek postaci ludzkiej zaczyna być wzbogacony

Pojawiają się liczne detale. Postacie są ubrane, identyfikacja pod względem płci. Elementy twarzy są przedstawione szczegółowo – oczy, nos, brwi, uszy.

Kończyny przedstawione za pomocą podwójnej kreski.

4. Gdy dziecko osiąga gotowość szkolną, ok. 7r.ż., rysowane postacie są w ruchu, z wszelkimi szczegółami.

UWAGI:

Dzieci rysując postacie ludzkie, często przedstawiają je w oparciu o własne doświadczenia i wyobrażenia o samym sobie. Podczas rysowania, czynność ruchowa jest ściśle powiązana z percepcją wzrokową. Informacje wzrokowe, jakie dziecko nabywa w toku rozwoju, przechowywane są w pamięci i wykorzystywane do kierowania czynnością ruchową.

3) Opóźnienia w kształtowaniu się sprawności graficznych

Prawidłowe kształtowanie się sprawności graficznych u dziecka może ulec opóźnieniom.

Na opóźnienie mają wpływ następujące czynniki poznawcze i fizyczne:

- Napięcie mięśniowe
- Zdolności wzrokowo-percepcyjne
- Koordynacja wzrokowo-ruchowa
- Świadomość schematu własnego ciała
- Orientacja przestrzenna i kierunkowa

- Trwałość pamięci i uwagi
- Zdolność wizualizacji
- Lateralizacja
- Integracja percepcyjno-motoryczna
- Myślenie skojarzeniowe oraz wyobrażenia
- Dojrzałość emocjonalna
- Umiejętność dostosowania się do wskazówek i instrukcji.

4) Gotowość do pisania

Gotowość do pisania jest konsekwencją uzyskanych wcześniej przez dziecko umiejętności grafomotorycznych. Powinno ono uzyskać dojrzałość jednocześnie w kilku obszarach:

- Analiza i synteza wzrokowa – rozpoznawanie, porównywanie, odtwarzanie znaków graficznych z uwzględnieniem cech specyficznych,
- Pamięć ruchowa i koordynacja wzrokowo-ruchowa,
- Orientacja przestrzenna – miejsce i zachowanie kierunku,
- Koordynacja w zakresie dużej i małej motoryki,
- Tempo pracy,
- Odpowiednie rozumienie i zapamiętanie znaków graficznych (liter) i ich brzmienia.

5) Metody usprawniania grafomotoryki u dzieci

- Grafomotorykę ćwiczymy od najwcześniejszych etapów życia dziecka.
- Wdrażamy ćwiczenia ogólnorozwojowe, usprawniające cały układ mięśniowy: raczkowanie, pływanie na sucho, ćwiczenia rozmachowe.
- Nie wyręczamy dziecka w czynnościach samoobsługowych, motywujemy do samodzielności. Dziecko powinno samodzielnie wiązać buty, zapinać guziki, budować, lepić, wycinać. Te czynności stanowią bazę do prawidłowego posługiwania się narzędziem pisarskim, uczą precyzji ruchu.
- Zachęcamy dziecko do rysowania różnymi przedmiotami – patyczkiem, wacikami, pędzelkami – w mące, piasku, na kartonach, tablicy itp.
- Kolejnym etapem jest kształtowanie prawidłowych nawyków związanych z kierunkiem pisania – szlaczki.

- Następnie przechodzimy do utrwalania prawidłowego ruchu pisma liter i cyfr. W terapii stosujemy ćwiczenia percepcji wzrokowej, służące poprawieniu spostrzegania przedmiotów w przestrzeni oraz stosunków przestrzennych, poprawieniu koordynacji wzrokowo-ruchowej, ćwiczeniu pamięci wzrokowej. Duże znaczenie mają: lepienie, wycinanie, wydzieranie, kalkowanie, malowanie.

Bibliografia:

1) Zarzycka M., *Terapia pedagogiczna uczniów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się.*

Zbiór ćwiczeń i karty pracy, Warszawa 2008.

2) Bogdanowicz M., *Integracja percepcyjno- motoryczna. Teoria, diagnoza, terapia.*

Warszawa 1997.

3) Bogdanowicz M., *Przygotowanie do nauki pisania. Gdańsk 2006.*

4) Czajkowska I., Herda K., *Zajęcia korekcyjno-kompensacyjne w szkole.*

Warszawa 1989.

5) Skorek M., *Terapia pedagogiczna. Kraków 2005.*

Opracowała: Agnieszka Lepisz
pedagog szkolny